

Stefan Moysa

"Ökumene provokativ : zur
Versöhnung der Christenheit", Paulus
G. Wacker, Paderborn 1973 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 44/2, 205-206

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

czytelników Pisma św., jak i teologów oraz głosicieli słowa Bożego. Książka ma spełniać zadanie klucza orientującego, zwłaszcza tych, którzy interesują się symbolami i mitami, ale nie mogą sobie pozwolić na żmudne poszukiwania w konkordancjach rzeczowych i wielotomowych leksykonach.

Autor zaczął książkę od *Wprowadzenia do języka obrazów i symboli biblijnych*. Zdaje sobie sprawę z tego, że poglądy teologów na temat symboliki w Biblii nie są zgodne. Wie, że dla jednych istnieją tylko nieliczne symbole w Biblii. Rezerwa ta spowodowana jest jego zdaniem złym pojmowaniem lub nadużywaniem pojęcia symbolu albo też obawą przed przewartościowaniem symbolu, które polega na tym, że symbol zaczyna w czymś umyśle zastępować samą rzeczywistość symbolizowaną. Przykładem takiego przewartościowania może być złoty cielec, któremu Izraelici mogli oddawać kult zamiast Jahwe, którego cielec miał symbolizować. Druga grupa teologów sądzi zaś, że teksty biblijne są wprost utkane z symboli. Na tym tle Lurker omawia pojęcie symbolu w przekroju historycznym, począwszy od tekstów biblijnych, poprzez Ojców Kościoła i myśl grecką, aż do naszych czasów włącznie.

Hasła tego słownika zostały ułożone w porządku alfabetycznym. Prawie każde z nich kończy się wskazówkami bibliograficznymi. Ponadto czytelnik znajdzie wybór bibliografii na końcu książki. W każdym artykule można wyodrębnić cztery punkty. W pierwszym akapicie autor podaje krótką informację o samym zjawisku i o jego zastosowaniu obrazowo-symbolicznym w literaturze pozabiblijnej starożytnego Wschodu. W drugim ukazuje znaczenie tego samego zjawiska, rzeczy lub wyrażenia w Starym Testamencie. Trzeci akapit poświęca Nowemu Testamentowi. Wreszcie w ostatnim akapicie autor informuje o dalszym oddziaływaniu obrazów i symboli biblijnych w pismach Ojców Kościoła, w liturgii i sztuce chrześcijańskiej. Sprawy sporne i szczególnie dociekania naukowe zostały w słowniku świadomie pominięte, jako wykraczające poza ramy dzieła popularno-naukowego. Mimo to nie tylko katecheci, lecz także teologowie znajdują w nim solidną pomoc zarówno w głoszeniu orędzia chrześcijańskiego jak i w naukowym zgłębianiu „Księgi nad księgami”.

Ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa

Paulus G. WACKER, *Ökumene provokativ. Zur Versöhnung der Christenheit*, Paderborn 1973, Ferdinand Schöningh, s. 199.

Tytuł tylko częściowo odpowiada treści książki. Większość bowiem studiów, które się na nią składają, napisana jest w sposób wyczerpujący i spokojny oraz omawia problemy powszechnie znane w ekumenii. Do nich należy przede wszystkim rola teologii w dziele ekumenicznym, którą autor zajmuje się w dwóch artykułach. Teologia winna poddawać krytyce praktykę ekumeniczną, jeżeli ta ostatnia nie ma się przerodzić w niekontrolowany entuzjazm. Jej rola między innymi polega na śmiałym potwierdzeniu zgodności w problemach już wyjaśnionych, jak również na stwierdzeniu, w czym uzgodnienie to jeszcze nie nastąpiło.

Autor jest znawcą reformacji. Widać to z artykułu na temat ekumenicznego znaczenia Lutera i reformacji, znaczenia, które dopiero dzisiaj można ocenić. Widzi je głównie w powrocie do czystej Ewangelii, w uznaniu prymatu słowa Bożego, w podkreśleniu potrzeby nieustannej, reformy Kościoła a przede wszystkim w rekoncentracji całego życia na Chrystusie jako ośrodku orędzia chrześcijańskiego. Wacker poświęca również wiele uwagi zagadnieniu, jak Sobór Watykański II podjął pewne zasadnicze założenia i postulaty reformacji.

Autor omawia dość szczegółowo osiągnięcia soboru w przybliżeniu jedności chrześcijaństwa i nie obawia się przy tym poruszyć tematu, o którym dotąd

jest cicho w dyskusji ekumenicznej, a mianowicie korporatywnego zjednoczenia w jedności Kościoła katolickiego Kościołów dotąd rozdzielonych. Rozważa szczególnie też szanse, jakie dla zjednoczenia stwarza *Konstytucja dogmatyczna o Kościele, Dekret o ekumenizmie* i *Dekret o Kościołach wschodnich*.

Jedno z teologicznie najbardziej wartościowych studiów w książce dotyczy zbawienia ludzi znajdujących się poza Kościołem. Jest to wprawdzie pewna historia zagadnienia, dalej potraktowanie go w dokumentach soboru i wreszcie stan aktualny. Aksjomat *extra Ecclesia nulla salus* zachowuje swoją wartość również i dzisiaj, ale wyraża przede wszystkim suwerenność osoby Chrystusa i zwiążanie zbawienia z Jego osobą, a także w pewien sposób z Kościołem, który przedłuża Jego działalność. Istotną sprawą jest tu pokorna troska chrześcijanina o zbawienie „innych”, która wyłącza z Kościoła zbawcze i wyzwajające siły ujmujące całą ludzkość w powszechnej zbawczej woli Boga.

Końcowe rozdziały książki napisane są bardziej prowokacyjnie i dlatego lepiej odpowiadają tytułowi całości. Do takich zagadnień należy postawione przez autora pytanie: czy lepiej jest pytać w sprawach wiary i podejmować pewne ryzyka z tym pytaniem związane, czy też troszczyć się raczej o zachowanie wiary nienaruszonej? Inny artykuł jest ujęty w formie pytań skierowanych pod adresem własnego Kościoła, a następnie również Kościołów ewangelickich. Te ostatnie dotyczą ich pracy dla zjednoczenia chrześcijan, stosunku do absolutnych roszczeń Kościoła katolickiego, do urzędu kościelnego, do pokuty i spowiedzi, do Eucharystii i Matki Bożej.

Na koniec trzeba stwierdzić, że książka jest napisana w duchu gorącego pragnienia zjednoczenia chrześcijan i odpowiedzialności za to zjednoczenie, ale też w wierności wobec tradycji Kościoła katolickiego. Jest ona dlatego na pewno dużym wkładem w dzieło ekumeniczne.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Reform und Anerkennung kirchlicher Ämter. Ein Memorandum der Arbeitsgemeinschaft ökumenischer Universitätsinstitute, München-Mainz 1973, Chr. Kaiser Verlag, Matthias-Grünwald-Verlag, s. 207.

Sprawa wzajemnego uznania urzędów kościelnych znajduje się od pewnego czasu w centrum ekumenicznych dyskusji. Wpływa na to zarówno pewien stan kryzysowy, jaki przeżywa urząd kościelny we wszystkich wspólnotach wyznaniowych, jak też silny nacisk społeczny pochodzący zwłaszcza od młodzieży, aby wprowadzić nieograniczoną interkomunię między wszystkimi Kościołami chrześcijańskimi. Ta druga sprawa jest, jak wiadomo, w znacznej mierze uzależniona właśnie od tego, czy członkowie jednej wspólnoty będą mogli w duchownych drugiej ujrzyć przedstawicieli Chrystusa, upelnomocnionych do sprawowania Eucharystii.

Tym zagadnieniem zajmuje się memorandum skierowane do władz Kościoła katolickiego i ewangelickiego w Niemczech zachodnich, którego autorami są członkowie uniwersyteckich instytutów ekumenicznych, znajdujących się w Bochum, Heidelbergu, Monachium, Münster i Tübingen, a pozostających pod zarządem katolickim lub ewangelickim.

Samo memorandum składa się z 23 tez przedyskutowanych przez przedstawicieli wszystkich instytutów i ujmujących krótko wyniki wspólnych badań. U podstaw tych tez leżą pewne studia wstępne opracowane przez poszczególne instytuty, a dotyczące następujących tematów: kryzys urzędu kościelnego w Kościele katolickim, kryzys urzędu kościelnego w perspektywie ewangelickiej, sukcesja apostołska i wspólnota urzędów, istota i postać urzędu kościelnego, ordynacja a sakramentalność.

Ostateczny wniosek memorandum jest jasny: dotychczasowe odmienne poj-